

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Юлиана Иванова Чакърова –
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“,
Катедра по руска филология

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование **2. Хуманитарни науки**

професионално направление **2.1. Филология**

докторска програма **Славянски езици (Фразеология на съвременния руски език)**

Автор: **Полина Андреева Димитрова**

Тема: **Фразеологизми с библейски произход в руски и български език**

Научен ръководител: **проф. д-р Стефка Иванова Георгиева (последна месторабота – ПУ „Паисий Хилендарски“)**

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-3004 от 01.07.2016 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Фразеологизми с библейски произход в руски и български език* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Славянски езици (Фразеология на съвременния руски език).

Автор на дисертационния труд е **Полина Андреева Димитрова** – докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по руска филология с научен ръководител проф. д-р Стефка Иванова Георгиева.

Представеният от докторанта комплект материали на хартиен носител **е в съответствие** с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва необходимите за провеждане на процедурата документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационния труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС „магистър“);
- заповед за записване в докторантура;
- заповед за провеждане на изпит по специалността, заедно с протокол за издържан изпит с успех Отличен (6);
- заповед за отчисляване;

- заповед за разширяване на състава на катедрения съвет за предварително обсъждане на дисертационния труд;
- протокол от разширения КС по повод на предварителното обсъждане;
- протокол от КС във връзка с отчета на докторантката за нанесените корекции след изтичането на тримесечния срок за доработване, препоръчан и гласуван на разширения КС;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията (5);
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на Филологическия факултет.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Полина Димитрова притежава бакалавърска степен по специалност „Български език и руски език“ от 2009 г. и магистърска степен по специалност „Журналистика, Реклама, PR“ от 2011 г. от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Разработила е дисертационния си труд като редовен докторант към Катедрата по руска филология в ПУ с научен ръководител проф. д-р Стефка Иванова Георгиева през периода от 1 март 2012 г. до 27 февруари 2015 г. Отчислена е с право на защита въз основа на Заповед № Р33-837 от 27.02. 2015 г. От септември 2010 г. работи като хоноруван асистент по практически руски език в ПУ „Паисий Хилендарски“. Притежава сертификати за участие в научно-практически семинари, образователни програми, мастер-класове и методически семинари. Нееднократно е получавала награди на националната конференция за студенти и докторанти, организирана от Филологическия факултет на ПУ.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертацията на Полина Димитрова предлага паралел между ексцерпираниите от два лексикографски източника (един руски и един български) идиомы, свързани с библейския текст. Актуалността на разработката виждам в това, че съпоставителните изследвания са значими във всеки един период от развитието на лингвистиката. Друг е въпросът, че не намирам за уместно те да бъдат противопоставяни на интердисциплинарните (с. 5), каквито са новите лингвистични направления в съвременната антропоцентрична парадигма, защото последните могат едновременно с това да бъдат и съпоставителни. Още повече, че изследването носи признаците на интердисциплинарност, тъй като фразеологизмите с библейски произход (ФБП) са разгледани от различни ракурси – синтактичен, семантичен, прагматичен. Особено актуални са наблюденията върху употребата в медиите през последните едно – две десетилетия на ФБП, особено на видоизменените в една или друга степен и форма – именно заради актуалността на самото явление. Целесъобразността на избрания подход на описание в

дисертацията може да бъде оправдана с факта, че до момента отсъства толкова детайлна съпоставка между ФБП в руския и българския език по избраните в проучването критерии, така че работата запълва тази лакуна.

4. Познаване на проблема

Дисертационният труд свидетелства за това, че Полина Димитрова е обобщила и класифицирала голямо количество ФБП, с които свободно борави при провежданите паралели. Авторката е запозната и с релевантни изследвания, посветени на проблематиката: от коментиращите въпроса за терминологията, използвана за назоваване на описваните единици (мненията на различните изследователи са умело обобщени в Раздел 1 на Първа глава), през тези, предлагащи различни класификационни модели (представени в Раздел 1 на Втора глава), до проучванията, посветени на модифицираните фразеологизми (в Трета глава).

5. Методика на изследването

В дисертацията са заявени няколко изследователски метода: описателен, съпоставителен, структурно-системен, компонентен анализ, метод на теоретичното обобщение, историко-реконструктивен, контекстуален анализ (с. 6). Някои от тях са широко приложени в работата, други – само маркирани. Лесно може да се види, че проучването остава в рамките на традиционната лингвистика, която фиксира, описва, подрежда, съпоставя езиковите факти, но няма отношение към антропоцентричния ракурс на анализ, характерен за съвременната лингвистична парадигма.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд, разположен върху 415 страници с библиографията и приложението (329 стр. текст), си поставя за **цел** да съпостави ФБП в два близкородствени езика – руския и българския, като изведе общите моменти и различията помежду им. Знаейки от историята на българския синодален превод факта, че по поръчение на Светия Синод той е трябвало да се осъществи по руския превод, като добавим и това, че става въпрос за превод на сакрален текст, където водеща е верността към оригинала, веднага можем да видим, че това е нелека задача, защото изисква внимателен избор на критериите за описание и съпоставка. Авторката е избрала три основни аспекта за провеждане на паралела: (1) структурната организация на ФБП; (2) произхода им (директен или опосредстван); и (3) употребата на модифицирани единици (от арсенала на разглежданите) в съвременните СМИ. Всеки от тези аспекти е подробно разгърнат в отделна глава, завършваща с обобщение. Освен това според изискванията на жанра дисертацията съдържа увод, заключение, библиография. В дисертационния труд има и едно приложение, състоящо се от три показалеца. Първият включва паралелните ФБП, фиксирани в двата лексикографски източника, с които работи авторката;

вторият – ФБП, посочени само в руския източник, но отсъстващи в българския, и третият – ФБП, отразени в българския източник, но не намерили място в руския.

В увода, в съответствие с изискванията, са изложени основните цели; съпътстващите ги задачи, адекватни на поставените цели (13 на брой); обектът и предметът на проучването; използваните методи; източниците на коментирания примери; актуалността и практическото значение на разработката; структурата и обемът; аргументиран е изборът на източниците на анализирания примери. По отношение на подбора на емпиричния материал за изследване е уместно да се спомене следното: плодотворна ми се струва идеята да се противопоставят два диаметрално противоположни темпорални пласта – архаичният (оригиналните фразеологизми от библейския текст, включително функциониращите в съвременната книжовна реч ФБП в църковнославянски вариант) и съвременният – от езика на СМИ. Точно чрез такова противопоставяне се вижда как един застинал и смятан за непродуктивен фрагмент от фразеологичната система – библейските фразеологизми, се възражда в трансформиран вид в медийния дискурс, носейки ярка експресивност.

Самооценката на актуалността всъщност по-скоро визира това, което предлага изследването: анализ, собствени термини и класификации, подходи при превод, собствен съпоставителен корпус на единиците. Според мен най-голяма значимост с оглед на приложението на резултатите притежават коментарите за съпадащите по форма, но различаващи се по семантика ФБП, както и подробният анализ на трансформираните ФБП и опитът да се изведе алгоритъм за предаването им при превод.

В Първа глава са представени гледните точки в лингвистиката по отношение на терминологията за означаване на разглежданите единици, обоснован е изборът на термина **фразеологизъм с библейски произход** (Раздел 1). Вторият раздел на главата предлага пространна и детайлна структурно-семантична класификация на ФБП. За основни маркери в класификацията са използвани наличието / отсъствието на глагол и на предикативност – така основните групи са неглаголни / глаголни ФБП и единици с изреченска структура. При разграничаването между моноелементните, биелементните и полиелементните структури се отчитат само автосемантичните елементи; така фразеологизми от типа на *от Адама* напр. са класифицирани като моноелементни. Изведени са многобройни модели, в които са използвани известните в лингвистиката символи на латиница: рг, V, S. ... Направен е изводът, че „[п]реобладаващо в съпоставителен план е количеството на общите и съответните схеми, в чиито граници се демонстрират еднакви за двата езика структурно-семантични модели“ (с. 85). Изведени са три специфични за българския език структури, което естествено повдига въпроса открити ли са ФБП със структури, характерни само за руския език, защото това не се споменава в изводите.

Втора глава предлага класификация на изписания от лексикографските източници фразеологичен материал съобразно начините на възникване. След преглед на различните

гледни точки и свързаната с тях терминология дисертантката избира за основен критерий **типа комуникация между текстовия първоизточник и ФБП** (с. 127). Основната опозиция, изведена на основата на избрания критерий, е следната: ФБП, осъществяващи **непосредствен тип (първична)** комуникация с корпуса от свещени текстове, и ФБП, провеждащи **опосредстван (вторичен) тип** комуникация със Светото Писание. Според предложеното определение опосредстван тип комуникация е „всеки процес, осъществяващ се с помощта на посредник“ (пак там). Това определение повдига въпроса защо сюжетните фразеологизми са отнесени към първата група, след като осъзнаването на определен сюжет и кондензацията му в един израз е невъзможно да се осъществи без посредник. Най-малко е необходим *homo cogitans* (човекът като мислещо същество) и *homo loquens* (човекът като говорещо същество), да не говорим за културния контекст, в който става това осмисляне.

Недоумение буди и решението като път на възникване да се разглеждат лексикографските източници, които фиксират, но по никой начин не създават фразеологизмите. Също така остава неясно защо съответните източници са посочени само при неорганичните ФБП, след като те безспорно съдържат и органични (според терминологията на авторката) ФБП.

Трета глава се занимава с описание на функционирането на ФБП в медиите. Предлага подробна класификация на различните форми на употреба, вариращи от използвани в изходна форма до многобройни типове промени, характеризирани с големи детайли. Показана чрез примери е изключително богатата палитра на актуализация на ФБП: 16 разнотипни примера за актуализация на плана на съдържание; паралелна употреба на ФБП с контекстуален синоним (4 описани случая); хипер-хипонимични отношения между ФБП и употребен паралелно с него езиков елемент (8 описани случая); антонимични отношения между ФБП и употребения паралелно с него елемент (11 описани случая). Коментирани са примери на различни конкретизатори на ФБП – лексеми или словосъчетания, цели текстове (така *наречената двойна актуализация*); примери на актуализация на двете значения на фразеологизма – пряко и преносно; реализации на ФБП чрез противоположното му значение, чрез перифраза. Следва преглед на забелязани актуализации в плана на изразяване. Струва ми се, че класификацията би била по-сбита и прегледна, ако не се разделят актуализациите в плана на съдържание от тези в плана на изразяване – между тях така или иначе няма абсолютна граница. Както показва самият материал, повечето от примерите, отбелязани в двете групи, съвпадат, без това специално да е коментирано. Срв. *Аз съм изкупителна жертва; Този път няма да съм изкупителна жертва* (с. 241), приведени като примери за актуализация в плана на съдържание (с добавяне на конкретизатор), и *Този път няма да съм изкупителна жертва* (с. 265), посочен като първи пример за актуализация в плана на изразяване. Коментирани са различни стилистични похвати – стилистичен парадокс, фонетична мимикрия, структурен паралелизъм (по терминология на авторката). Подробни са и описанието на трансформираните ФБП, и разсъжденията за възможните вариации при превод, за които е потърсена теоретична база в ли-

цето на водещи имена в руското и българското преводознание. Не са изведени обаче никакви закономерности, тенденции, принципи, а само подробно е коментиран един ФБП: *козел отпущения*, в различни хипостази на трансформация.

Заключението представя в резюмиран вид същността на изследването и основните резултати. В него биха могли по-ясно да бъдат посочени безспорните приносни моменти в дисертацията, както и потенциалът за приложението на резултатите.

Библиографията включва впечатляващо количество заглавия: по данните на авторката – 276 книжни и 362 електронни източници на руски и български език – това са източниците на екскерпирания материал. Лексикографските издания са изложени в отделен списък и са 33 на брой.

В Приложението от трите части най-съществена и с най-голям приложен потенциал е тази, която представлява двуезичен показалец на разгледаните ФБП в руския и българския език.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Като основни приносни моменти в работата можем да изведем следните:

1. **Подробно съпоставително описание на структурните модели** на ФБП в руския и българския език и **свързаните с тях типове семантика**, което се прави за първи път.
2. **Детайлно описание на начините на възникване** на ФБП в съпоставяните езици по основен избран критерий – типа комуникация с библейския текст, съпътстван от помощни критерии – композиционна организация, семантична кодификация, пътища на възникване, нравствено-дидактичен потенциал.
3. За целите на посочените по-горе описания са предложени **собствени класификации и термини**, които свидетелстват за самостоятелен изследователски подход.
4. Не е трудно да се забележи **изключителната задълбоченост при класифицирането на използваните ФБП в СМИ**. Без съмнение, тази глава е най-голямата заслуга на младата изследователка, която включва многобройни интересни примери, уместни коментари, логично и изчерпателно представяне на различните гледни точки по отношение на трансформираните фразеологизми, класификация на разнообразните типове трансформации.
5. Изследването представлява сериозен **принос и с оглед на превода и преподаването на руски и български език**. И трите глави предоставят ценен материал в това отношение. В Първа глава са важни коментарите на еднакви по структурен модел ФБП, които се отличават по семантика (срв. *от Адама*, с. 41, който при съвпадаща адвербиална семантика в двата езика носи разминаваща се конкретна семантика: в руския език – за начин, а в българския език – за време). Във Втора глава е обърнато специално внимание

на фразеологизми, които са образувани на основата на едни и същи библейски сюжети, но имат несъвпадащи значения в руския и българския език (напр. *Агнец Божий, Жива душа / Живая душа; Изтривам от лицето на земята / Стереть с лица земли*, с. 97 – 98). Ценен е и подразделът „Тъждествени само по семантика цитатно-сюжетни ФБП“, защото разгледаните там паралели може да послужат като референтен източник при превод на текстове, в които те са употребени в стандартна или модифицирана форма. Трета глава пък предлага подробен анализ на различни възможности в търсене на преводна еквивалентност за трансформирания фразеологизъм *козел отпущения*.

- б. Изключително **ценен за целите на превода и преподаването е и предложеният показалец със съответствия на ФБП**, посочени в използваните за изследването източници – енциклопедичния речник на К. Дубровина и речника на фразеологизмите с библейски произход на В. Вьтов.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертацията Полина Димитрова е заявила **5 публикувани текста**, от които 2 са в национални издания от конференции, 2 – в национални издания с международно участие и един е публикуван в чужбина. Броят и характерът им точно отговаря на специфичните изисквания на Филологическия факултет.

9. Лично участие на докторантката

Прочитът на дисертационния труд в обема му от 415 страници убеждава в огромното количество свършена работа – изясняване на използваната в съществуващата научна литература терминология и избор на собствени модели, ексцерпиране на единиците от лексикографските източници, структурно моделиране и съпоставка, откриване на многобройни трансформирани ФБП и предлагане на алгоритъм за избор на еквивалент при превод. Разсъжденията и направените изводи илюстрират самостоятелност и лично участие.

10. Автореферат

Авторефератът, разположен на 30 страници, коректно отразява съдържанието на дисертацията, основните резултати и най-важните приносни моменти.

11. По-значителни критични забележки и препоръки

1. Ще си позволя да започна с ключово определение, на което авторката избира да стъпи в разсъжденията си за ФБП: определението на Шански за фразеологизъм. От една страна, идеята на известния руски лингвист е предадена неточно при превода: „<...> езикови единици, които са изградени от два или повече *самостойни елемента с лексикален произход* <...>“ (с. 30); срв. оригинала: „<...> языковая единица, состоящая из двух или более ударных

компонентов словного характера¹ <...>“ (Н. М. Шанский. *Фразеология современного русского языка*. Москва, 1985: 45). Бих помолила докторантката да разясни същността на термина *лексикален произход* в противовес на *нелексикален произход*. От друга страна, бих си позволила да задам още един въпрос във връзка с това: как се съотнася това определение, което тя приема, с ФБП с моноелементна структура (2.1.1.1.) от типа *От Адама*, защото това противоречие не е коментирано.

2. Класификациите в Първа глава и Втора глава остават едно статично отражение на материала, включен в двата избрани лексикографски източника – „Библията в езика ни“ (Вътов 2002) и „Фразеологический словарь библейских фразеологизмов“ (Дубровина 2010). Всъщност те самите се превръщат в своеобразна „библия“ за изследователката, която приема тази статична картина за абсолютна даденост от последна инстанция, като разглежданите единици невинаги са съпоставени с библейския текст (независимо от твърденията, че това е направено). Напр. всеки от показалците, включващи ФБП, които се срещат само в единия от двата езика, съдържа и единици, които очевидно се срещат и в другия език – срв. р. *адамово яблоко, в чем мать родила, кожа да кости, на веки веков* и др., от една страна, и б. *Авраамово семе, влизам в царството небесно* и др.

Не навсякъде е посочено ясно, че даден фразеологизъм, взет от избраните лексикографски източници, се среща в осъвременен вид в библейския текст (напр. за църковнославянския ФБП *Страха ради иудейска*, подробно разгледан на с. 163, не е експлицитно указано, че е осъвременен и в българския, и в руския синодален превод). За *Во время оно* се твърдят две коренно противоположни неща – че се използва в „капсулирания църковнославянски вариант в българския и руския текст на Библията“, а в следващото изречение – че се използва в осъвременен вид (с. 162). А използваната класификация – на фразеологични калки и полукалки от църковнославянски – е до известна степен объркваща, като се има предвид, че изходни за авторката са фразеологизмите от лексикографските източници (точно тях извежда тя като единици в коментарите си), в които са фиксирани именно църковнославянските им варианти. Не е коментиран и въпросът за това, какво се случва при осъвременяването на фразеологизмите в синодалните преводи – винаги ли стават свободни словосъчетания, има ли някаква закономерност в това отношение. Не е намерил място и проблемът за нарушаването на библейския конкорданс (всъщност за него никъде не се говори в изследването) при осъвременяването на някои от тях и за съответните причини, довели до това: срв. б. *Притча во язицех* / р. *Притча во языцех: и будешь ужасом, притчею и посмешищем у всех народов, к которым отведет тебя Господь (Бог)* (Втор. 28:37) / *и ще станеш за чудо, приказ и гавра на всички народи, при които Господ (Бог) те отведе* (при

¹ Курсивът в българския и руския цитат е мой – Ю. Ч.

многократната употреба на *притча* в други случаи в българския синодален превод за същия изходен елемент от оригинала).

3. В изследването липсват някои интересни и плодотворни според мен посоки на анализ и съпоставка за сметка на традиционните, предоставящи не особено информативни резултати. Напр. фактът, че в руския и българския език присъстват определен брой биелементни или полиелементни структури, представляващи различни структурни модели, не предоставя неизвестна информация за съпоставяните езици – формата на фразеологизмите, естествено, е свързана със спецификата на съответния език. А оправдаването на избора на структурната класификация чрез потенциала ѝ за открояването на повече аспекти при общите и различните елементи в характеристиката на двете фразеологични системи (по Калдиева-Захаријева) или за разкриване на „синтактични структури с типизираща семантика“, които да илюстрират „универсалните закони и общите логически процеси на човешкото мислене“ (по В. Вапорджиев), остават просто формулировки без покритие, защото изложението не предлага съответните коментари. Същевременно точно другата, „неоползотворена“ в дисертацията част от известната класификация на Н. М. Шански (както е известно, освен по структура и състав Н. М. Шански, стъпил върху идеите на Ш. Баи и В. В. Виноградов, класифицира фразеологизмите и по степен на семантична споеност на елементите) би предоставила надеждни параметри с оглед на целите на настоящото изследване.

4. Като цяло изложението създава впечатление, че правилно са фиксирани и обобщени многобройни факти и подробности, но изследването спира на това стъпало, без да е направен опит за анализиране на причините за регистрираното състояние. Напр. в работата е направено обобщение, че в живата руска реч функционират известно количество ФБП, запазени в архаичния си облик, докато в синодалния превод те вече са осъвременени, а положението в българския език е различно и архаичните форми са изчезнали и в преводния текст, и в речта. Но не е направен опит за коментар на причините – езикови, психолингвистични, културологични; именно коментар от такъв характер би позиционирал дисертацията в актуалната днес концептуална рамка на изследване.

5. В дисертацията са останали некоригирани редица неточности, като ще спомена само по-фрапиращите според мен.

- В началото се твърди, че разгледаните единици са от българския синодален превод на библейския текст (с. 30), а после често срещаме израза „в новобългарските преводи“, без да е уточнено кои точно се имат предвид – Цариградският, преводът от 1940 г., който е негов преработен вариант и т.н. Смятам за неточно поставянето на всичките под един знаменател, защото е известно, че между тях има и различия.
- В работата присъстват и очевидно неправилни твърдения – и фактологични: „В унисон с постулата за любовта към ближния, проповядван от Исус Христос в *Стария*

*Завет*², след което се цитира източникът – Евангелието от Лука (6:27–30); и лингвистични: във фразеологизма *Ни сном, ни духом* елементът *сном* е определено като наречие (с. 55), но според мен, за разлика от *духом*, за *сном* не може да се твърди, че е извършен процес на адвербиализация; *Имя им легион* е класифицирано като словосъчетание (с. 56) и т.н.

- Описанието на фразеологичните калки е неточно и съдържа два напълно противоречиви елемента: «В обсега на ексцерпирания езиков материал бяха маркирани *ФБП, чийто архаичен характер е заявен от всеки един негов композиционен елемент*³. Те ще бъдат тълкувани в рамките на настоящото изследване като **фразеологични калки** – „съчетание с устойчив характер, възникнало в руски език след дословен превод на всеки един от компонентите, изграждащи структурата на изходната, чуждата ФЕ“ (Шанский 1985, 100)» (с. 161). Следва описание на съчетания от типа на *Во время оно, Притча во языцех* и т.н., като в списъка са смесени и единици, които запазват църковнославянското си звучене само в речевата си употреба извън текста на синодалните преводи на руски и български език, и тези, които го пазят и в библейския текст, и при функционирането си в речта (всичките те некоректно отнесени към фразеологичните калки или съответно полукалки).
- Накрая в това изброяване бих искала да посоча и некоректната употреба на някои термини, като в този случай те се превръщат в квази-термини. Имам предвид примери от типа *ментално съзнание* (с. 9); *deskриптивни явления* (с. 224); *персусивна функция* (с. 226) (може би се има предвид персуазивна; на друго място е употребен терминът *персуазивна*, но там пък не е ясно каква е разликата между нея и убеждаващата, срв.: *персуазивната и убеждаващата функция* – с. 236), *речетатив* (с този правопис) (още в съдържанието – с. 4, след това с. 230 и сл.) в значение на ‘дискурс’; *целиви таргет* (с. 231); *топус* (с този правопис) в значение на ‘тема’ (с. 236 и сл.), срв. също *идейно-тематични топуси* (с. 168). Смущаваща е многократната употреба на *deskрипция* (sic!), *deskрибираме*, *deskрибиран*. Не смятам това прекомерно фреквентно използване на термина вместо ‘описание / описваме / описан’ за особено уместно, тъй като той е водещ в съвсем друга конкретна концептуална рамка – тази на логическия анализ на езика (срв. *определена deskрипция*, *неопределена deskрипция*).

12. Лични впечатления

Представеният текст на дисертацията създава впечатление за добросъвестност и задълбоченост на неговия автор. Наблюденията ми върху работата на Полина Димитрова в Катедрата по руска филология като млад изследовател и хоноруван преподавател по практи-

² Курсивът е мой – Ю. Ч.

³ Курсивът е мой – Ю. Ч.

чески руски език ми дават основание да изтъкна нейната отговорност, трудолюбие, амбициозност и потенциал за бъдещо развитие.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Предложеното проучване представлява безспорен интерес за съпоставителната фразеология. С проведените паралели между структурата и функционирането на ФБП в руския и българския език, с многобройните интересни примери и уместни коментари на трансформирани ФБП, с предложения съпоставителен показалец на единиците в руския и българския език работата би била полезна и може да бъде използвана при преподаването на съответните езици. Във връзка с това препоръчвам отпечатване на текста след корекция с цел отстраняване на неточностите и техническите грешки. Работата би спечелила и ако се вземат под внимание изброените по-горе забележки и препоръки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложените критични бележки и препоръки не омаловажават многобройните достойнства и приносните моменти в работата, които задоволяват изискванията за докторска дисертация. Трудът **съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в лингвистиката и отговарят на съвременните изисквания** на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Съдържанието на дисертационния труд е свидетелство, че докторантката Полина Андреева Димитрова **притежава** достатъчно теоретични знания и професионални умения в областта на докторската си програма, като демонстрира качества за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложените достойнства **давам положителна оценка** за проведеното проучване, представено от дисертационен труд и автореферат и съпроводено с публикации по темата, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Полина Андреева Димитрова в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Славянски езици (Фразеология на съвременния руски език).

9 септември 2016 г.

Пловдив

Рецензент:

(доц. д-р Юлиана Чакърва)